

"En etsi valtaa, loistoa vaan rauhaa päälle maan"

**Oheinen kirjoitus perustuu vuonna 1994 kuolleen puolisoni, opettaja RIITTA ANNIKKI KORJAN (o.s. Ollaranta) joulukuussa 1985 suorittamaan kasetille nauhoitukseen. Kirjoituksen myötä toivotan lastemme perheille, sukulaisillemme ja ystävillemme HYVÄÄ JOULUA v. 1999 !
Pyydellään Herran siunausta ja varjelusta myöskin ensi vuonna!**

Aake Korja, Oulu

MIKÄ JOULUISTASI ON JÄÄNYT PYSYVÄSTI MIELEESI, MIKÄ JOULULAHJOISTASI ?

Joulukuu 1985. - Tämän edellä on kasetoituna 18.4.1902 syntyneen ja 22.8.1985 kuolleen äitini Eeva Maria Ollarannan (o.s. Poskiparta) haastattelu, jonka on suorittanut veljeni Valton tytär Tuija jouluna 1984. Siinä Tuija kysyy muun muassa, mikä mummon jouluista ja joululahjoista on ollut mieleenpainuvien. Kysymykseen lienee monen vaikeaa vastata täsmällisesti, kuten oli mummonkin, mutta kuitenkin minulla olisi miettimättä vastaus valmiina. Ne molemmat liittyvät samaan jouluun, eli jouluun v. 1939. Se oli se joulu, jonka alla minutkin muiden mukana lähetettiin (viettiin) pois Karjalan kodista, turvaan sodan jaloista. Muistan silloiset ankarat pakkaset. Kuitenkaan ne tai mikään muukaan ei häirinnyt yksitoistavuotiaan lapsen matkalle pääsyt tuottamaa riemua. Vain matka kiehtoi mieltä. Mitä olisi matkalla ja sen jälkeen, sitä ei osannut ajatella. Reellä lähdettiin, ajettiin Hiitolan asemalle. Mieleeni on jäänyt, että vällyjen alle kuului jylinää ja pään ollessa vällyjen ulkopuolella, näkyi kuinka taivas loimusi, aivan kuin tulella. Se merkitsi sitä, että sota oli jo lähellä.

Kun oli oltu neljä vuorokautta matkalla, täpötäydessä matkustajavaunussa, jossakin penkin alla tai päällä, tavarahyllyllä ja kuka missäkin, maaten tai muuten, saavuttiin Ilmajoen pitäjään Munakan asemalle. Kyllä silloin matkainnostus oli jo miltei lopussa. Muistan olleeni aivan kuin sairas matkan jälkeen. Tärkeää oli vain päästä pois junasta. Muuta ei ollut mielessä. Meidät ohjattiin Munakan asemaa lähinnä olevalle Kitinojan koululle. Sinne meitä aivan ahdettiin niin paljon kuin suinkin mahtui. Sieltä sitten kyläläiset kävivät hakemassa meitä evakkoja koteihinsa. He kulkivat perheen luota toiselle suorittaen valintoja; monia ottamassa, mutta myöskin monia jättämässä.

Meidänkin perheemme jäi ottamatta, sillä kukapa olisi halunnut lähellä joulua ottaa kotiinsa suurta perhettä, jollainen perheemme oli. Siihen kuului äiti ja seitsemän lasta; kolmikuinen, kaksi-, neljä- ja kuusivuotias, minä yksitoistavuotias sekä minua vanhemmat sisareni Aini ja Kirsti. Perheeseemme kuuluivat lisäksi mummo ja ukko, Mari-täti ja Aimo-serkku. Meitä oli siis iso joukko. Niinpä siinä sitten kävi, että hakijat vuoronsa perään ohittivat meidät. Jäimme luokkahuoneeseen miettimään, että mitähän seuraavaksi tapahtuu vai tapahtuuko mitään. Jäi sinne koululle myöskin Elina-täti lapsineen ja muitakin Räisälän hytinlahtilaisia.

Vihdoin odottelun jälkeen meidät siirrettiin noin viiden kilometrin päähän Ujaisten koululle. Sinne meidät majoitettiin. Luokkahuoneiden lattioilla saimme petipaikat jonkinlaisille lavereille. Kukin perhe sai oman alueen (kuin parren). Niitä oli useita luokkahuoneen seinustoilla eräänlaisessa ympyrässä. Raja-aidoiksi asetettiin matkalaukkuja ja pahvi laatikoita ja mitä kenelläkin oli. Näillä alueilla elettiin ja yövyttiin. Ruokailu tapahtui alakoulun puolella, jonka yläkerrassa sijaitsi koulun keittola, vai tuotiinko ruoka yläkoulun puolelle, sitä en muista.

Päivämme ja yömmme olivat kuitenkin tyystin toisenlaiset kuin ne olivat olleet kotona. Alkoi jo vähitellen tulla mieleen se, mitä evakkoelämä tulee mahdollisesti olemaan. Ja tulihan tietysti koti mieleen monin muodoin. Luulen kuitenkin, että enemmän kuin mikään muu, meitä lapsia huolestutti, millainen joulusta tulee ja tuleeko sitä lainkaan. Se ei ollut vähäinen huoli minullekaan, voimakkaasti jouluun eläytyvälle lapselle. Vielä aikuisenakin jouluun eläytymiseni on kai ollut kuin lapsen eläytymistä satumaailmaan. Melko alakuloisina kävelimme Ujaisten ja Ilmajoen kirkonkylän väliä miettien tilannetta. Tuo vuosikymmenien takainen lapsen kokemus ei ole unohtunut.

Mutta sitten muutamaa päivää ennen joulua tulivat sentään ensimmäiset merkit siitä, että jotain myönteistä taitaa olla tulossa. Äiti otti minut mukaansa tien toisella puolella sijaitsevaan taloon, jota kutsuttiin autiotaloksi. Muistaakseni talossa majaili evakkoperhe tai vain yksi asukas pienessä kamarissa. Sinne menimme, ja kuinka ollakaan, äiti ryhtyi pullan leivontaan. Hänellä oli vehnä jauhoja ja kai maitoakin (vai vettäkö oli), hiivaa, oliko rasvaa, en muista, ja liekö ollut sokeriakaan, mutta pullaa äiti kuitenkin leipoi ja paistoi kamarin uunissa. Tuhkien ja hiillosten joukkoon asetetun kolmijalan varassa olevalla pellillä pulla paistui. Kun uunin luukku avattiin, sieltä tulvi tuoksu, joka ei hevin unohdu. Ei unohdu myöskään vehnäsen maku, vaikka vehnästä riitti oikeastaan vain maistiaiseksi. Saimme sentään nauttia pullan tuoksusta ja mausta, joka kokemus sekään ei ollut vähäinen. En tiedä, mistä äiti onnistui saamaan vehnästarvikkeita.

Ehdittyämme jouluaattoon saimme kyllä havaita, että monin tavoin paikallinen väki halusi meitä muistaa, tuottaa meille iloa ja saada joulumme niin jouluiseksi kuin mahdollista. Siellä toimi alakoulun opettajana koululla asuva Kärki-Nisula -niminen opettaja. Hän oli nuori viehättävä naisopettaja, joka aivan erityisesti piti huolta meidän henkisestä jaksamisesta. Muun ohella hän valmisti meille jouluaaton juhlan alakoulun luokkaan. Muistan aivan selvästi luokan nurkassa olleen harmonin ja sen vieressä joulukuusen kynttilöineen. Oli kuusessa muutakin kuin kynttilät, en muista. Myöskin yläkoulun puolella majapaikkamme eteisessä oli kuusi kynttilöineen. Kaikki koululle majoitetut karjalaisperheet kokoontuivat juhlaan. Istuttiin lattialla, opettajan korokkeen reunalla, tuoleilla ja kuka missäkin. Jouluevankeliumin, monien joululaulujen ja muun ohjelman ohella laulettiin erästä joululaulua, jota koskaan aikaisemmin en ollut kuullut. Sitä ei laulettu meillä Räisälässä, ei koulussakaan, mutta sinä iltana siinä elämäntilanteessa tämä joululaulu syöpyi syvälle sydämeeni. Se on ollut siitä jouluaatosta (1939) lähtien hyvin läheinen joululaulu. Sen sanat ja sävel sopivat mielestäni silloin ja edelleen täydellisesti yhteen. Kun laulu laulettiin monta kertaa, niin opin sen silloin koskaan unohtamatta. Laulu puhutteli voimakkaasti minuakin, pientä tyttöä, jääden pysyvästi muistuttamaan joulun sanomasta. Laulu on nykyisin kaikille tuttu, lapsillekin. Se on kuultu hienosti esitettyä ties kuinka monta kertaa. Haluan laulaa "kuulijoilleni" kyseisen laulun: "En etsi valtaa, loistoa ..." Jälkeen päin, kun olen muistanut millä hartaudella laulua laulettiin, olen aja-

tellut, että se oli kuin hätäinen rukous meidän karjalaistenkin puolesta. Pyysimme rauhaa päälle maan.

Ajattelin kuitenkin, että enimmin mainitun joululaulun mieleenpainumiseen vaikutti se, mikä minulla on unohtumattomana mielessäni mummostani Olla-Riitasta. Hän istui luokassa korokkeen reunalla, nojaten päätään käsiinsä kyynärpäät polvillaan. Harmaa tukkansa oli kammattuna sileäksi taakse niskaan pienelle nutturalle. Mummo huojutteli itseään laulun tahdissa koko ajan ja suuret kyyneleet valuiivat täysin valtoimenaan hänen polvilleen. Se oli jotenkin järkyttävä näky. Mummo oli meille hyvin rakas ja myöskin tavattoman tärkeä henkilö, koska hänen kanssaan elettiin joka päivä ja jolle lapset olivat kaikki kaikessa. Nähdä mummo siinä, voisiko sanoa kuin alennustilassa, erittäin murheellisena ja paljon menettäneenä, riipaisi voimakkaasti. Riipaisu ei ole vielä kukaan unohtunut. Myöskin laulun sanat ja sävel ja kaikki joulujuhlaan liittynyt on pysyvästi mielessäni. Evakkossa olo alkoi näyttää kuin toiset kasvonsa, kun jotenkin ymmärsi, ettei mummo itkenyt turhaan.

Kerrottuaani edellä pysyvästi mieleen jääneestä joulusta, jatkan kertomalla unohtumattomasta joululahjasta. Kun aattoiltana oli jo siirrytty omalle puolelle, yläkoulun luokkaan, ehkä pitkälleen parsiimme, niin siinä hiljaa ollessa tuli ajatuksiin, että missähän on isä, missä Pentti-veli, Väinö-setä ja Hannu-serkku. eli he, jotka olivat sodassa. Mieleen palautui myöskin se tulen loimu ja jylinä kotoa lähdettyä. Mielessä oli edelleen myöskin laulun sanat "rauhaa päälle maan".

Noita ajatellessa alkoi eteisestä kuulua kopinaa ja kalistelua, mikä ajattellemaan, että tuliko pukki sittenkin. Piti heti pompata ylös. 'Ennen kuin ehdin ovelle niin sieltä oven raosta kuului ystävällinen ja iloinen toivotus: tulkaapas kaikki joulupuurolle! Ja mitä eteisessä olikaan. Siellä oli maitotonkka keskellä lattiaa ja siinä höyryävää puuroa, jota Mäntylän emäntä ryhtyi jakamaan kauhalla lautasil-le. Voi, miten valkoista puuroa oli ja miten hyvän makuista! Ja voi, miten Mäntylän emännän ilme oli ihana. Hänen poskensa punoittivat ja hän säteili onnea! Eikä se ollut mikään ihme, kun hän sai havaita minkälaisen yllätyksen oli meille järjestänyt. Tämän, Mäntylän emännän ystävällisyyden, olen kokenut mieleenpainuvimpana joululahjana. Se oli meille joululahja, jonka Mäntylän emäntä tarjosi omastaan. Kun siihen aikaan oli pulaa elintarvikkeista, niin emännän ystävällisyys ansaitsee suuren kiitoksen!

Kiitollisia olimmekin. Tietääkseni tämä oli ensimmäinen riisipuuroni, sillä meillä kotona puuroihin ja piiraisiin käytettiin ohraryynejä. Ehkä sen takia riisipuuron valkoisuus ja maku jäivät erityisesti mieleeni. Emännän ystävällisyyttä muistaessani olisin halunnut nyt aikuisena käydä ihan siellä Mäntylän pihalla katsomassa, vieläkö emäntää voisi kiittää. Haluaisin sanoa hänen tehneen tuona jouluna minut onnelliseksi ja kiitolliseksi. Se että hän lähti omasta joulustaan ilahduttamaan meitä, sitä osaan arvostaa vieläkin.

Näiden tapahtumien jälkeen alkoi tuntua paremmalta, jopa siltä, ettei evakkona olo taida ollakaan niin paha kuin miltä edellisinä päivinä oli tuntunut. Ihmisten ystävällisyys ja myötäeläminen lämmitti mieltä. Ehkä ei kuitenkaan voi sanoa heidän kyenneen ymmärtämään ja tajuamaan elämämme tilannetta, mutta uskon heidän halunneen ymmärtää. Tietenkään lapsena en osannut näin eritellä

asioita, mutta jälkeen päin olen ajatellut, että muun muassa alakoulun opettajan ja Mäntylän emännän ystävällisyys vaikutti sen, että joulun jälkeen oli jo vähän helpompaa.

Vielä Ujaisten alakoulun opettajasta, että hän oli omaa sukua Kärki ja kotoisin Jalasjärveltä. Hän oli kiintynyt minua nuorempiin veljiini ja muistelen hänen tehneen pojille housut tai jotain muuta päällepantavaa, kiinnittäen muutenkin heihin huomiota. Hän osoitti myöskin äidillemme ystävällisyyttä. Sen äiti aina muisti. Kun lähdettiin toisen kerran Karjalasta, kesällä, meidät tuotiin Jalasjärvelle ja siellä Ala-Vallin kylään Keskikokoon taloon. Mainittu opettaja oli kotoisin juuri Ala-Vallin kylästä. Kun hän tuli kesälomallaan kotona käymään, hän oli saanut kuulla Keskikokossa olevan Suutarinimisiä karjalaisia evakkoina. Mieleensä oli tullut, että ovatko ehkä samoja Suutareita (nimi myöhemmin Ollaranta), joita oli Ujasten koululla? Lähti ottamaan asiasta selvää, saaden todeta, että samoja olivat. Oli heti tuntenut, kertoen paljon rukoilleensa perheemme puolesta, että selviäisimme elämässämme. Hän oli sillä tavoin muistanut oloamme Ujaisten koululla. Äiti tapasi myöhemmin kiitollisena sanoa, ettei sitä tiedä missä meillä on esirukoilijoita.

Huhtikuussa 1985 otetussa kuvassa oik. Riitta Korja, Eeva Ollaranta, Aake Korja. Vehnäsen määrässä on havaittavissa huomattavaa lisäystä joulukuun 1939 tasoon verrattuna!